

**Катюха О.С., вчитель української мови та літератури
Львівського технологічного ліцею.**

Методична розробка «Використання тестових технологій на уроках української мови та української літератури»

Однією з основних умов розвитку особистості учня є об'єктивне оцінювання його знань вчителями. На перший погляд, виставлення оцінок – найпростіше в роботі вчителя, адже існують методичні вказівки, які чітко вказують на те, яким чином має відбуватись оцінювання, що враховувати, а що ні... Але будь-який міжособистісний контакт може вплинути на об'єктивність вчителя, іноді позитивне чи негативне враження про учня «диктує» вчителям, яку оцінку поставити. Великий вплив має і випрошування учнями оцінки. Справді, важко бути справедливим, якщо перед вами дитина, в якій сльози на очах через поставлену вами оцінку. Це важко на психологічному рівні, але часто поведінка дитини супроводжується негативними висловлюваннями про вчителя, який начебто «занизив їй оцінку» спеціально.

Кожна людина – індивідуальність, існують так звані несумісні типи людей, спілкування яких в будь-якому колективі породжує конфлікти. А що робити, якщо такими людьми є вчитель та учень? Про яке об'єктивне оцінювання може йти мова тоді? Тобто, в таких умовах про усну відповідь учня не може бути й мови. Що ж до письмових робіт, то ситуація аналогічна. Оскільки написане кожна людина сприймає по-своєму. У такій безвиході вчителям допомагає така форма оцінювання, як тестування.

Тест став інструментом зовнішнього незалежного оцінювання, оскільки:

- вони (тести) високо технологічні, можуть розроблятися, проводитися і перевірятися з використанням комп'ютерної техніки;
- вимагають порівняно незначних часових затрат для використання перевірки;
- придатні для контролю високих рівнів навчальних досягнень, оскільки важливою є не тільки кінцева відповідь, а й розвиток дії, що приводить до неї;
- процес перевірки стає об'єктивним і мінімально залежить від особистої думки вчителя.

На уроках української мови варто використовувати різні види тестових завдань з метою кращої підготовки учнів до ЗНО.

Приклади завдань закритої форми з однією правильною відповіддю:

Приклад 1. 11 клас. Урок «Складне речення. Види складних речень. Використання різних типів складних речень у стилях мовлення». *Складним є речення:*

А. Дмитро увійшов у голубі жита, і вони прикрили його прогрітими хвилями (М. Стельмах);

Б. Молодий колгоспний сад починався відразу ж за селом, на косогорі (О. Донченко);

В. У наших краях дощ ніколи не зайвий (Ю. Збанацький);

Г. впорядкована подорожніми криничка залишилася й існує до наших днів, тамуючи спрагу багатьох людей, славиться своєю цілющою, смачною водою.

Приклад 2. Складним є речення:

А. На дні лісового струмка видно кожен камінчик, кожную тоненьку травинку;

Б. Синьою-синьою чашею упав у глибінь садок, а в ньому розквітають по-весняному білі хмари (М. Стельмах);

В. Як творець, Шевченко може бути для нас взірцем у всьому (О. Гончар);

Г. Знайомство їхнє короткочасне, вагонне, а йому чогось шкода розлучатись (Ю. Мушкетик).

Такі завдання на етапі актуалізації опорних знань учнів налаштовують їх до сприйняття нового та повторення вже вивченого матеріалу.

Якщо ці завдання учні вважають найлегшими (оскільки правильну відповідь можна вгадати), то наступний вид **завдань закритої форми – з кількома правильними відповідями** – налаштовує учнів на серйозність, на те, що для того, щоб досягти своєї мети, потрібно думати і знати.

Приклад 1. 11 клас. Урок «Собор як символ духовної краси людини». Серед героїв роману Олесь Гончара «Собор» є представниками духовного зубожіння:

А. Іван Баглай;

Б. Ягор Картатий;

В. Володька Лобода;

Г. Ізот Лобода;

Д. Микола Баглай;

Е. Роман Орляченко;

Є. Рибінспектор.

Приклад 2. 11 клас. Урок «Другий етап творчості О. Вишні. «Мисливські усмішки». Прочитайте уривок з твору О. Вишні «Зенітка» та визначте засоби творення письменником комічного. «Держись, - кажу, - куме, битва буде! Якщо поодиноці, будемо бити. Давай згуртуємось у військове соєдінєнє, бо інакше розгром. Перемеле живу силу й техніку! ... Ех! Вона за рогача – і в контратаку! Прорвала фронт. Ми з кумом на зарані підготовані позиції – в погрібник.»

А. Використання військових термінів для зображення побутових подій;

Б. поєднання стилів;

В. використання метафоричних фразеологізмів у прямому значенні;

Г. уживання жартівливих народних прислів'їв;

Д. використання народної етимології;

Е. уживання займенника середнього роду стосовно людини;

Є. використання промовистих, характерних прізвищ.

Приклад 3. 11 клас. Урок «Олексій Коломієць. «Дикий Ангел». Проблематика твору». *Проблему виховання молодого покоління в сім'ї піднято в творах:*

- А. «Жовтий князь» Василя Барки;
- Б. «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького;
- В. «Дикий Ангел» Олексія Коломійця;
- Г. „Сини” Василя Стефаника;
- Д. «Мина Мазайло» Миколи Куліша;
- Е. «Син приїхав» Григора Тютюнника;
- Є. «Дітям» Павла Грабовського.

На етапі перевірки сприйняття навчального матеріалу такі завдання допомагають засвоїти матеріал, вивчений на уроці, а також перевірити знання учнів про попередні теми: засоби творення комічного; В. Барка «Жовтий князь»; повторити проблематику інших творів.

Належному узагальненню вивченого раніше навчального матеріалу сприяють цікаві тестові завдання на встановлення відповідності (логічні пари). Такі тести розвивають логічне мислення учнів.

Приклад 1. 11 клас. Урок «Просте речення із внесеннями – звертаннями, вставними і вставленими словами й реченнями. Правила пунктуації у простому реченні». *З'ясуйте, чим ускладнене кожне речення: зворотом чи звертанням.*

1. Стомлені дорогою, бійці були мовчазні.	А. Звертання;
2. Посипався як з решета наглий краплистий дощ, а далі полив як із відра.	Б. Дієприслівниковий зворот;
3. Ах, я люблю тебе, Вкраїно, і сам не знаю, що кажу.	В. Дієприкметниковий зворот;
4. Птиця, струшуючи краплини з крил, перелякано зірвалася з води.	Г. Порівняльний зворот;
Д. Поширене звертання.

Приклад 2. 11 клас. Урок «Просте речення. Розділові знаки у ньому». *Визначте вид простих речень:*

1. Що посієш, те й пожнеш.	А. Означено – особове;
2. Гладжу рукою соболину шерсть ячменів, шовк колосистої хвилі.	Б. неозначено – особове;
3. Полюють зайців по-різному.	В. узагальнено – особове;
4. Вже надворі стало світати.	Г. безособове;
Д. називне.

Приклад 3. 11 клас. Урок «Синтаксичні та стійкі сполучення, їх роль у мові». *Відновіть прислів'я, встановивши відповідність між рядками.*

1. Від теплого слова	А. свій хвостик хвалить.
2. Кожна лисиця	Б. на своєму корені росте.
3. Кожна травичка	В. краща за велике безділля.
4. Маленька праця	Г. вода не тече.
Д. і лід розмерзає.

Приклад 4. *Установіть відповідність між фразеологізмами та їх тлумаченням.*

1. Вовк у овечій шкурі.
А. лиха, лицемірна людина;
Б. людина, здатна на ганебний вчинок;
В. зла людина;
Г. людина, здатна до перевтілення.
2. П'яте колесо до воза.
А. зайве, небажане (про щось або когось);
Б. чинити невпопад;
В. не перебувати в родинних стосунках;
Г. дія, позбавлена смислу.
3. І в ус не дути.
А. бути повністю бездіяльним;
Б. не встигнути опам'ятатись;
В. ледарювати;
Г. ні про що не турбуватись.
4. Тримати порох сухим.
А. готуватись до війни;
Б. бути пильним, передбачливим, бути завжди напоготові;
В. вміти за себе постояти;
Г. бути озброєним.

Тестові завдання стали одним з основних методів проведення контрольних робіт.

Приклад 1. Контрольна робота з української літератури, яка складається з 4 рівнів, з теми «Улас Самчук. Іван Багряний. Олесь Гончар». І рівень (кожне тестове завдання – 0,5 б.):

1. Як називалося літературне угрупування, керівником якого став Улас Самчук у 1945 році?

А. «Празька школа» Б. МУР В. «Слово»

2. У якому році був уперше надрукований твір «Марія» Уласа Самчука?

А. У 1930р. Б. У 1934р. В. У 1940р.

3. Яке справжнє прізвище Івана Багряного?

А. Лозов'яга Б. Фітільов В. Губенко

4. Де відбуваються події, описані в романі «Тигролови» І. Багряного?

А. На Півночі Б. На Середній Азії В. На Далекому Сході

5. Як часто називали Олесь Гончара?

А. Прапороносцем Б. Кобзарем В. Прометеєм

6. Хто зняв охоронну таблицю з собору?

А. Микола Баглай Б. Ягор Катратий В. Володька Лобода.

Тестові завдання на уроках української мови та літератури використовують не лише в 11 класі. Оскільки ЗНО вимагає систематичних, узагальнених, а не хаотичних знань, то, безперечно, ми повинні швидше готувати учнів саме до такого способу оцінювання.

Тести, звичайно, зменшили проблему оцінювання, але такі завдання не можуть охопити всіх рівнів знань, адже одним чи кількома словами не можна

висловити власну думку чи розвинути ораторське мистецтво, наприклад. Тому органічним у проведенні уроків з української мови та української літератури буде поєднання багатьох систем та методів оцінювання.